

Liber

psit psecutōib⁹ suis: hāc illi iudētē cū pegrīos colligit suos. Ros ḡ has duas societates āgelicas in se dispes atq; p9 diuīaz scpturaz testimo nys declaratas: qd etiā i hoc libro cui nomē ē genēsis. lucis tenebratūq; vocabul significatas existimauim⁹. etiā si aliud sensir h loco forte q scpsit. nō ē inutilis obscuritas h⁹ ptractata sine qz z si volūtate auctoris libri h⁹ idagare nequimus. a regla tñ fidei q p altas euīdē auctoritatis hāc s̄ fas fati fidelib⁹ nota ē: nō aberrauim⁹. Et si em corpalia h cōmēorata sūt opadi habēt pculdubio nōnullā similitudinē: spiritaliū fm q diē aplō. **De** em vos filij lucī est: z filij diei nō sum⁹ nocti neq; tenebrar. Si aut h sensir ē ille q scpsit ad pfectiorē disputatōis finē nfa puenit intētio: vt hō dei tā eximie diuine qz sapie imo p eū spūs dei i cōmēoradis opib⁹ di que oīa sexto die diē eē pfecta nullo mō āgelos ptermississe credat. siue in pncipio: qz pmo fec. siue qd pueniēt⁹ intelligit in pncipio: qz i vbo vni gēito fec. scptū sit. In pncipio fec de⁹ celū z terrā. qd⁹ noīb⁹ vltis est significata creatura: vlt spiritali z corpali qd est credibili⁹. vel magne diu mūdi pres. qd⁹ oīa q creata sunt p̄tinent. vt p̄mir⁹ eā totā pponeret ac deī de pres ei⁹ fm mysticū diez numez exequeret. **L. XXXIII. q** Quāq; nōnlli putauerit aquaz noīe significatos qdāmō plos āgeloz. z h eē qd dicitū est. Fiat firmamētū in⁹ aquā z aquā. vt sup firmamētū āgeli intelligant: i fra vō vel aq iste visibiles: vel maloz āgeloz multitudo: vlt oīm hoīm gētes. qd si ita ē. nō illic apper vbi facti s̄ āgeli. s̄ vbi discreti. q̄uis z aq. qd puerissime atq; ipie vanitatē. negēt qdē factas a deo qm̄ nūsq; scptū est. dixit de⁹ fiat aq. Qd p̄nt sili vanitate etiāz de terra dicere. nūsq; em legitur. dixit de⁹ fiat terra. **S**z inq; unū scptū ē. In pncipio fec de⁹ celū z terrā. illic ḡ z aq intelligēda ē vno em noīe vtrūq; cōprehēsum ē. Nā ipi⁹ est mare sicī p̄s. legiē. Et ipē fecit illud. z aridā. i. frā manus ei⁹ finxit. s̄ hi q in noīe aqrū q sup celos s̄ āgelos itelligi volūt: ponderib⁹ elemētoz mouent. z iō nō putāt aqz fluidā gūemq; naturaz i supiorib⁹ mūdi locis potuisse p̄stitui. q fm rōes suas. si ipi hoīez facere potuissēt n̄ ci pituitā qd greci phlegma dicit: z tāq; in elemēt⁹ corpis nfi aquaz vicē obtinet. in capite ponerēt. Ibi em se des est phlegmat. fm dei op⁹ vtrūq; aprissime. fm istoz aut p̄iecturā tā absurde: vt si h nescire mus. z i hoc libro sili scptū eēt. q de⁹ hūoz flūdum z frigidū ac hoc grauē in supiore oibus ceteris hūani corpis pre posuerit. isti trutina-

tores elemētoz neq; credēt. Et si auctoritati eiusdē scpture subditi essent. aliqd aliud ex h intelligēdū esse cēserent. Sed qm̄ si diligenter singla scrutemur atq; tractem⁹. q in illo diuio libro de p̄stitūōe mūdi scpta sunt. z multa dicēda. z a pposito instituti opis lōge digredidū est. Itaq; de duab⁹ istis diuersis in se atq; p9 hūanis ciuitatū. de qd⁹ deinceps dicere institui. q̄tū satis eē visū est disputauim⁹: hūc qz libzū aliqñ claudamus.

Explicitus est liber vndecimus:

Incipiunt capla libri duodecimi.

I. thessa. s

Gen. i.

Gen. i.

Ps. 94.

Ps. 148.

- i De vna bonoz malozūq; āgeloz natura
- ii Nullā eēntiā deo eē p- iii De inimicis dei nō per naturā s̄ p p- iiii De natura irrōnālū aut vita carentiū q in suo genere atq; ordine ab vniuersi tatis decore non discrepat.
- v In omni natura specie ac modo laudabilis sit creator.
- vi Que cā sit b̄titudinis angelozum bonoz z q cā sit miserie angelozū malozū.
- vii Causam efficientem male voluntatis nō esse querendam.
- viii De amore puerfo q volūtas ab icōmura bili bono ad bonū mutabile deficit.
- ix An scī angeli quem hnt creatorē nature eundem habeāt bone voluntatis auctozē per sp̄m̄ sc̄tū in eius caritate diffusa sp̄ fuisse existimant.
- x De falsitate ei⁹ hystorie q multa milia annozum p̄teritis tempib⁹ ascribit.
- xi De his q hunc qdēz mūdū nō sempiternū putāt. s̄ aut inūerabiles: aut eundem vnū certa p̄clusionione seculoz sp̄ nasci z resolui opinant.
- xii Quid rūdēdū sit his q p̄mā p̄ditionē hominis tardā esse causant.
- xiii De reuolūtōe scloz qd⁹ certo fine p̄clusis vniūsa sp̄ in eūdē ordine eandēq; specie reditura qdā p̄bi crediderūt.
- xiiii De tpali p̄ditōe generis hūani. quā de⁹ nec nouo p̄silio p̄stituerit. nec mutabili voluntate.
- xv An vt de⁹ sp̄ etiā dñs fuisse sp̄ itelligatur credendū sit creaturā qz nūq; defuisse cui dñare. z quō dicat sp̄ creatum qd dici non p̄t coeternum.
- xvi Quō intelligendū sit p̄missa hoī a deo vita eterna aut tpa eterna.

Liberal

Exo. 3.

naturam: nec eorum nature auctorē deū. Cui^o erroris impietate tāto quisq; carebit expedit^o et facili^o: q̄sto p̄spicari^o intelligere potuerit q̄d p̄ angelū dixit de^o: qm̄ moysen mittebat ad filios israel. Ego sū q̄ sū. Cū em̄ de^o sūma eēntia sit: hoc est sūme sit: et iō inmutabilis sit: reb^o q̄s ex nihilo creant esse dedit: s̄ nō sūme eē sic ip̄e est: et alijs dedit eē apli^o: alijs min^o: atq; ita naturas eēnti arū gradib^o ordinauit. Sic em̄ ab eo q̄d ē sapere vocat^o sapientia: sic ab eo q̄d ē esse vocat^o eēntia: nouo q̄dē noīe q̄ vs̄ veteres nō sūt latini sermonis auctores: s̄ iā n̄ris t̄pib^o vs̄itatio ne deesset etiā lingue n̄re q̄d greci appellant vs̄iā: h̄ ei x̄ b̄ū e x̄bo exp̄ssū ē: vt diceret eēntia. Ac p̄ hoc ei nature q̄ sūme est: q̄ faciente sūt q̄cunq; sūt: cōtraria natura nō est nisi q̄ nō ē. Et q̄ppe q̄d ē: nō esse p̄trariū ē. Et p̄pterea deo: id ē sūme eēntie et auctori oīm q̄liūcūq; eēntiaz eēntia nulla contraria est.

La. III.

Incunt aut̄ in sc̄pturis inimici dei q̄ non nata s̄ vitijs aduersant ei^o impio: nihil ei valētes nocere s̄ sibi. Inimici em̄ sūt resistendi volūtate: nō p̄tate ledendi. De^o nāq; inmutabilis ē: et oīm mō incorruptibilis. Idcirco vitij q̄ resistunt deo: q̄ ei^o appellant^o inimici nō est deo s̄ ip̄is malū: neq; h̄ ob aliud nisi q; corrūpit in eis nature bonū. Natura igr̄ nō ē p̄traria deo: s̄ vitij: q; q̄d malū ē p̄trariū ē bono. Quis aut̄ neget deū sūme bonū: Vitijz q̄ p̄trariū est deo tanq; malū bono. Porro aut̄ bonū ē: et natura quā vitiat: vñ et huic bono vitijz p̄trariū ē: sed deo t̄mō tanq; bono malū: nature vero quaz vitiat non tamen malum: s̄ etiaz noxiū. Nulla q̄ppe mala deo noxia: s̄ mutabilib^o corruptibilib^o naturis: bonis t̄m ip̄oz q̄s testimōia vitioz. Si em̄ bone nō eēnt: eis vitia nocere n̄ possent. Nā q̄d eis nocendo faciūt: nisi adimūt integritatem: pulchritudinē: salutē: virtutē: et q̄cūq; bōi nature p̄ vitijz detrahi siue minui p̄suevit. Qd̄ si oīno desit: nihil boni adimēdo nō nocet: ac p̄ h̄ nec vitij ē. Nā eē vitij: et nō nocere nō p̄t: vñ colligūt q̄uis nō possit vitij nocere icōmutabili bono: nō t̄m posse nocere nisi bono: q; nō inest nisi vbi nocet. Hoc etiā isto mō dici p̄t: vitij eē nec in sūmo posse bono: nec nisi i aliq; bono. Sola ḡ bona alicubi esse p̄t: sola mala nusq; qm̄ ēt ille q̄ ex male volūtatis vitio vitiate sūt: in q̄stū vitiate sūt male sūt: in q̄stū aut̄ nature sūt: bōe sūt. Et cū in penis ē natura vitiosa: excepto eo q̄d natura ē: etiā hoc ibi bonū ē q̄ impunita s̄ ē: hoc em̄ ē iustū: et oē iustū p̄culdubio bonū. Nō em̄ q̄s de vitijs naturalib^o s̄ de volūtarijs penas luit: nā etiaz q̄ vitij cōsuetudine nimioe p̄gressu roboratū: velut naturalit̄ inoleuit avolūtate sumpsit exordij. De vitijs q̄ppe nunc lo-

q̄mur ei^o nature: cui mēs ē capax intelligibilis lucis q̄ discernit iustū ab iniusto.

La. III.

Et ex vitia pecoz et arborū aliarūq; rerū mutabiliū atq; mortaliū: vel intellectu vel sensu: vel vita oīno. carentiūz q̄b^o eoz dissolubilis matura corrūpit: damnabilia putare ridiculū est: cū iste creature eum modum nutu creatoris acceperit: vt cedendo ac succedendo pagāt infimam pulchritudinē t̄pm̄ in genere suo isti mundi p̄tib^o p̄gruentē. Req; ei celestib^o fuerāt terrena cocquāda: aut iō vniuersitati deē ista debuef: qm̄ sūt illa meliora. Cū ḡ in his locis vbi talia eē cōpetebat: alijs alijs deficientib^o oriunt^o: et succūbūt minorā maiorib^o: atq; in q̄litates supantiū supata x̄tunt rex ē oz do trāseuntū. Cui^o ordis dec^o p̄p̄tea nos n̄ delectat: qm̄ p̄te ei^o p̄ditōe n̄re mortalitatis interit: vniuersū cui p̄ticle q̄ nos offendūt: sat̄ ap̄te decenterq; p̄ueniūt: sentire nō possum^o. Cū nob̄ in q̄b^o eā p̄tēplari min^o idonei sum^o: rectissime credenda p̄cipit p̄uidētia p̄ditoris: ne tanti artificis op^o in aliq; resp̄ndere vanitate, hūane temeritatē audeam^o. Quāq; et vitia rex frenaz s̄ volūtaria neq; penalia: nās ip̄as q̄z nlla oīno ē cui^o n̄ sit auctor et p̄ditor de^o: si p̄udenti attēdamus: eadē rōe cōmendār: q; et in eis h̄ nob̄ per vitij tolli displicet: q̄d i nā placet nisi q; hoibus etiā ip̄e nāse plerūq; displicet: cū eis sūt noxiā: si eas p̄siderātib^o s̄ vtilitatē suā: sic illa aīalia q̄rū abūdantia egyptioz supbia vapulauit. S; isto mō p̄nt ip̄i et solē vitupare: qm̄ q̄dē peccātes vel debita n̄ reddētes poni a iudicib^o iubent ad solem: nō itaq; ex cōmodo vel icōmodo n̄ro: s̄ p̄ se ip̄a p̄siderata nā dat artificis suo gl̄am. Sic ē et nā ignis etni sine vlla dubitatōe laudabilis: q̄uis dā nat^o imp̄ys futura penalis. Quid em̄ cigne flā mātē: vigētē atq; lucētē pulchri^o? Quid calefaciente: curātē: coquente vtili^o: q̄uis eo nihil sit vr̄te molesti^o? Idē igr̄ ip̄e penalis apposit^o p̄nici osus ē: q̄ p̄uenient^o adhibet^o cōmodissim^o inuenitur. Nā ei^o in vniuerso mōdo cōmoda x̄bis expli care q̄s sufficit. Nec audiendū sūt q̄ laudāt i igne lucē: ardoz aut̄ vitupant: videlz n̄ ex sui nā: s̄ ex suo cōmodo v̄l icōmodo. Videre ei volūtardē nolūt: s̄ pax attēdūt eā ip̄az lucē q̄ certe et illi placz: oclis infirmis p̄icōueniētā nocere et illi lo ardore q̄ eis displicet: nō nulla aīalia p̄cōueniētā salubriter viuere.

La. V.

Nature igitur oēs quoniam sūt et iō habēt modū suū: speciez suā et quandā secū pacem suam p̄fecto bone sunt. Et cum ibi sunt vbi esse per nature ordinem debent: q̄ntū acceperūt suū eē custodiūt. Et q̄ sp̄eē non acceperūt: p̄ casū motūq; rex quibus creatoris legi

subdūt: in meli⁹ deteriusue mutant: in eū dīna
puidētia tendētes exitū quē rō gubernande
vniūsitatē includit: ita vt hec tāta corz uptio qn
ta vsq; ad interitū nās mutabiles mortalesq; p
ducit: sic faciat nō eē qd erat: vt nō inde fiat cō
sequēt qd eē debebat. **Que** cū ita sint: dō q sū
me ē: atz ob h ab illo facta ē oīs essentia q nō sū
me est: qz neq; illi eqlis esse dēret q de nihilo fa
cta essz: neq; vllō mō eē possit si ab illo scā nō eēt
nec vllōz vitioz offēsiōe vitupand⁹: s̄ oīm na
turaz p̄sideratione laudādus est. **Ca. VI.**

Ro inde cā b̄titudinis angeloz bonoz
p ea verissima repit q ei adherēt q sūme
est. **Lū** xō cā miserie maloz angeloz q
rif: ea merito occurrit: q ab illo q sūme ē auerū
ad seiplos puerū sunt q nō sūme sunt: z h vitioz
qd aliud qz supbia nūcupat: **Intitū** qpe omnis
pcti supbia. **H**oluerūt g ad illū custodire forti
tudine suā: z q mag; essent si ei q sūme est adhe
rerent: se illi p̄ferēdo: id qd min⁹ ē ptulerūt. **Hic**
p̄m⁹ defect⁹ z p̄ma inopia p̄mūq; vitii ei⁹ nāte
q ita creata ē: vt nec sūme essz: z tñ ad b̄titudi
nē h̄ndā eo q sūme ē frui possz: a q auersa n̄ qdē
nulla: s̄ tñ minus essz: atz ob h misera fieret. **Hu**
ius poro male volūtātē cā efficiēs si q̄raf: nihil
iuenit. **Quid** ē em̄ qd fac̄ volūtātē malā: cū ipsa
faciat opus malū: **Ac** p h mala volūtas efficiēs
est opis malī: male aut volūtatis efficiēs ē nihil
qm̄ si res aliq; est: aut hz aut nō hz aliquā volun
tatē. **Si** hz: aut bonā p̄fecto hz aut malā. **Si** bo
nā: q̄s ita desipiat vt dicat q bōa volūtas faciat
volūtātē malā. **Erit** em̄ si ita ē bona volūtas cā
pcti: q absurdus putari nihil p̄r. **Si** aut res ista
q purat̄ facere volūtātē malā: ipsa qz hz volūta
tē malā: etiā eā q fecerit res p̄sequēter intrrogo
atq; vt sit aliq; inq̄rēdi modus: cām p̄mi volū
tatē male inq̄ro: nō ē ei p̄ma volūtas mala quā
nulla fac̄ volūtas etiā mala: s̄ illa p̄ma ē quā nul
la fecit. **Hā** si p̄cessit a q fieret: illa por̄ ē q alterā
fecit. **Si** r̄ndeat q eā nulla res fecerit: z ideo sp
fuerit. q̄ro vtrū in aliq; nā fuerit. **Si** em̄ in nulla
fuit: oīno nō fuit. **Si** at in aliq; vitiatat eā z cor
rūpebat: eratq; illi noxia: ac p h bono p̄uabat.
Et iō in mala nā volūtas mala esse nō poterat:
s̄ in bona mutabili tñ: cui vitiiū h̄ posset nocere.
Si em̄ nō nocuit: nō vtiq; vitiiū fuit: ac p h nec
mala volūtas fuisse dicenda ē. **Poro** si nocuit
bonū auerēdo vel minuēdo vtiq; nocuit. **Hon**
igif esse potuit sempiterna volūtas mala in ea
re i q bonū nāle p̄cesserat: qd mala volūtas no
cēdo posset adimere. **Si** g nō erat sempiterna
q̄s eā fecerit q̄ro: **Restat** vt dicat q ea res fece
rit malā volūtātē: in q nulla voluntas fuit. **Hec**
vtrū supior sit rē q̄ro: an inferior: an eqlis. **Sz** si
supior: vtiq; melior. **Quo** g nulli⁹ ac nō potius

bone volūtatis: **Hoc** idē p̄fecto z eqlis si fuerit
dici p̄r. **Duo** qpe q̄diu sunt p̄ter volūtātē bo
ne: nō fac̄ alter in altero volūtātē malā. **Relin**
q̄tur vt inferior res cui nulla volūtas ē: fecerit
angelice nāe q p̄ma peccauit volūtātē malā.
Sz etiā res ip̄a: q̄cūq; ē inferior vsq; ad infimā
terrā: qm̄ natura z essentia ē: p̄culdubio bona
est: h̄ns modū z sp̄cm suā in genere atq; ordine
suo. **Quo** g res bona efficiēs est volūtātē male
Quo inq; bonū est cā malī: **Lū** em̄ se voluntas
relicto supiore ad inferiora p̄uertit: efficiē mala
nō qz malū est q se p̄uertit: s̄ qz p̄uersa est ip̄a cō
uersio. **Idcirco** nō res inferior volūtātē malāz
fecit: s̄ qz rē inferiorē p̄ue atq; inordinate ip̄a q̄ fa
cta est appetiuit. **Si** em̄ aliq; duo eqlr affecti in
aīo z corpe videant vni⁹ corpis pulcritudinē: q
visa vni⁹ eoz ad illicite fruēdū moueat: al i vo
lūtate pudica stabilis p̄seueret: qd putam⁹ esse
cāe vt in illo fiat: i illo nō fiat volūtas mala: quā
illa res fec̄ i q̄ facta ē: neq; ei pulcritudo illa cor
poris eā nō fecit in ambob⁹: qm̄ qdē ambob⁹ nō
disparit⁹ occurrit aspectib⁹. **An** caro intuentis
in cā est: **Cur** nō z illi⁹: **An** xō anim⁹: **Cur** non
vtriusq; **Ambos** ei in aīo z corpe eqlr affectos
fuisse p̄diximus. **An** dicēdū ē alter eoz occulta
maligni spūs suggestionē rēparatū: qm̄ nō eidez
suggestioni z qualicūq; suasiōi p̄pria volūtate
consenserit. **Hāc** igif p̄sensionem hāc malā quā
male suadēti adhibuit volūtātē q in eo res fe
cerit q̄rimus. **Hā** vt h̄ qz ipediūtū ab ista qōne
tollat: si eadē tēptatiōe ābo tēptent z vnus ei
cedat atq; p̄sentiat: al xō idē q fuerit p̄seueret
qd aliud apparet nisi vni⁹ voluisse: alter noluif
se a castitate deficere: **Uñ** nisi p̄pria volūtate
vbi eadē fuerat in vtroq; corpis z aīe affectio:
āboz oculis p̄ter visa ē eadē pulcritudo: ābob⁹
p̄ter institit occulta temptatio. **Propriā** igif in
vno eoz voluntatē q res fecerit scire volētib⁹
si bñ intueant: nihil occurrit. **Si** em̄ dixerimus
q ip̄e eā fecerit: qd erat ipse aī volūtātē malāz
nisi nā bōa: cui⁹ auctor bon⁹ dō q ē incōmutabi
le bonū. **Qui** g dicē eū: q p̄sentit tēptatū atz sua
dentiē: cui n̄ p̄sensit ali⁹: ad illicite vtēdū pulcro
corpe qd vidēdū ābob⁹ p̄ter affuit: cū aī illā vi
sionē: ac tēptationē siles ābo aīoz corpe fuerit:
ip̄z sibi fecisse volūtātē malā q vtiq; bon⁹ aī vo
lūtātē malā fuerit: q̄rat cur eaz fecerit: vtrū qz
nā est: an quia ex nihilo facta est: z iueniet vo
luntatē malā nō ex eo esse incipere: qz natura ē
s̄ ex eo q de nihilo natura facta est. **Hā** si natu
ra cā ē volūtātē male: qd aliō angimur dicere
nisi a bono fieri malū: z bonū eē cām malī: si q
deza nā bona fit volūtas mala: **Qd** vñ fieri p̄r
vt nā bona q̄uis mutabilis aīq; h̄eat volūtātē
malā faciat aliq; malī: h̄ est ip̄az volūtātē malā

Libe

Ca. VII.

Nemo igitur quod efficiens causa male voluntatis. Non enim est efficiens: sed deficiens; quod nec illa effectio est: sed defectio. Deficere namque ab eo quod summe est: ad id quod minus est. hoc est inchoate voluntate mala. Causas porro defectu istarum cum efficietes non sint ut dixi sed deficientes velle inuenire tale est: ac si quis vellet videre tenebras vel audire silentium. Quod tamen utrumque nobis notum est: neque illud nisi per oculos: neque hoc nisi per aures: non sane in spiritu: sed in spiritus partatione. Nemo igitur ex me scire querat: quod me nescire scio: nisi forte ut nescire discat: quod sciri non posse sciendum est. Ea quod per quod non in spiritu sed in partatione sciunt: si dici aut intellegi potest: quod admodum nesciendo sciunt: ut sciendo nesciant. Cum enim acies etiam oculi corporalis currit per species corporales: nusquam tenebras videt: nisi ubi ceperit non videre. Ita etiam non ad aliquem alium sensum sed ad solas aures pertinet sentire silentium: quod tamen nullo modo nisi non audiendo sentit. Sic spiritus intelligentes mens quod de natura intelligenti dicitur: spiritus ubi deficiunt nesciendo discunt. Delicta ei quod intelligent. Hoc scio naturam dei nusquam nusquam nulla ex parte posse deficere: et ea posse deficere quod ex nihilo facta sunt. Que tamen quanto magis sunt et bona faciunt: tunc enim aliquid faciunt cum casus habent efficientes: in quantum autem deficiunt: et ex his mala faciunt (quod enim tunc faciunt nisi vana) casus habent deficientes.

Capitulum VIII.

Tez scio in quo sit mala voluntas: id est eo fieri quod si nollet non fieret: et ideo non necessarios sed voluntarios defectus iusta pena consequitur. Deficit enim non ad mala sed male: id est non ad malas naturas: sed ideo male quod propter ordinem naturarum ab eo quod summe est ad id quod minus est. Neque enim auri vicium est auaritia vel cupiditas: sed hominis puerse amantiarum: iusticia derelicta: quod incompabilis auro debuit ante poni. Nec luxuria est vicium pulchrorum suauitatis quod corporum: sed aie puerse amantiarum corporum voluptates: neglecta temperantia quod rebus spiritualis pulchrioribus et incorruptibilis suauitatis coaptamur: nec factantia vicium est laudis humane: sed aie puerse amantiarum laudari ab hominibus spero testimonio conscientie. Nec supbia vicium est dantis partatione: vel ipsi etiam partatione: sed aie puerse amantiarum partatione iusticia precepta. Ac per hoc quod puerse amat cuiuslibet nature bonum: etiam si adipiscatur ipse sit in bono malus: et miser meliorem partationem.

Ca. IX.

Um igitur male voluntatis efficiens naturalis vel si dici potest essentialis nulla sit causa: ab ipsa quod incipit spiritum mutabilium malum quod minuit atque deprauat naturam bonum: nec tale voluntate facit nisi defectio quod deserit deo: cuius defectio etiam causa vitiis deficit: si dixerim nullam esse efficientem causam etiam

voluntatis bone: cauendum est ne voluntas bonorum angelorum non facta: sed deo coeterna esse credatur. Cum enim ipsi facti sunt: quod illa facta si esse diceretur. Porro quod facta est utrumque cum ipsis facta est: an sine illa fuerit prius. Sed si cum ipsis: non dubium quod ab illo facta sit a quo et ipsi: simulque ut facti sunt: ei a quo facti sunt amore cum quo facti sunt adhaerent. Eorum sunt isti ab illorum societate discreti: quod illi in eadem voluntate bona manserunt: illi ab ea deficiendo mutati sunt: mala scilicet voluntate: bipos quod a bono defecerunt a quo non defecissent si vitiis voluissent. Si autem boni angeli fuerint prius sine bona voluntate: etiam in se ipsis deo non operante fecerunt: igitur meliores se ipsis quam ab illo facti sunt. Absit. Quid ei erat sine bona voluntate: nisi mali. Aut si prope non mali: quod nec mala voluntas eis inerat: neque ei ab ea quam nondum ceperat habere defecerat certe nondum tales: nondum tamen boni quam esse cum voluntate bona ceperat. Aut si non potuerunt se ipsos facere meliores quam eos ille fecerat: quod non melius quod quam facit profecto et bona voluntate quam meliores essent nisi operante adiutorio creatoris habere non possent: et cum id egit eorum voluntas bona: ut non ad se ipsos quod minus erant: sed ad illum quod summe est peruenirent: eorum adherentes magis essent: eiusque preceptum sapienter beateque viuerent: quod alio ostendit nisi voluntate quam libet bona inopere fuisse in solo desiderio remansura nisi ille quod bona naturam ex nihilo sui capace fecerat: ex se ipso faceret implendo meliorem partationem faciens excitando audiorum. Haec et habet discutiendum est: si boni angeli ipsi in se fecerunt voluntatem bonam utrumque aliquid eam nulla voluntate fecerunt. Si nulla vitiis nec fecerunt: si aliquid vitiis mala an bona? Si mala quod esse potuit mala voluntas bone voluntatis effectrix? Si bona: iam habebat. Et ista quod fecerat: nisi ille quod eos cum bona voluntate: cum amore casto quod illi adhererent: creauit: sicut in eis et condens naturam et largiens gratiam. Quod si bona voluntate: habet dei amore nusquam scriptus angelos fuisse credendum est. Isti autem quod cum boni creati essent: tamen mali sunt: mala propria voluntate quam bona natura non fecit nisi cum a bono sponte defecit: ut mali causa non sit bonum sed defectio a bono: aut meliorem accepit amoris diuini gratiam quam illi quod in eadem persistit: aut si vitiis boni equaliter creati sunt isti mala voluntate cadentibus: illi amplius adiuti ad eam firmitudinis plenitudinem vni se nusquam casuros certissimi fierent peruenirent: sicut iam etiam in libro quem sequitur iste tractatum. Considerandum est igitur: cum de bita laude creatoris: non ad solos sanctos homines pertinere: verum etiam de sanctis angelis posse dici: quod caritas dei diffusa sit: in eis per spiritum sanctum qui datus est eis nec tamen hominibus premissus precipueque angelorum bonum esse quod scriptum est. Adhuc autem adherere deo bonum est. Hoc bonum quibus communitur est: habet et cum illo cui adherent: et inter se societatem san-

Ps. 18.

Rom.

Ps. 7.

etā z sūt vna ciuitas dei: eadēq; viuū sacrificiū
ei. viuūq; templū ei. Cui⁹ ps q̄ dūgenda imor
talib⁹ angelis ex mortalib⁹ hoib⁹ pgregat: z nūc
mortalit⁹ peregrinat in terris: vel in eis q̄ morte
obiet: secret⁹ aiaz receptaculis sedibusq; req̄
escit: eodē deo create quēadmodū exorta sit: sic
de angelis dictū est iā: vides esse dicendum. Ex
vno q̄ppe hoīe quē pmū de⁹ cōdidit gen⁹ hūanū
sumpsit exordiu: s̄m sancte sc̄p̄te fidez: q̄ mirabi
lez auctez nō in merito h̄z i o: be terraz: atq; in oī
bus gentib⁹ q̄s sibi esse credituras inf⁹ cefaxā: q̄
dixit vera diuinitate p̄dixit.

Ca. X.

Bitam⁹ igit⁹ pieturas hoīm nescitiū
o qd loq̄nt de nā vel institutōe gn̄is hūani.

Alij nāq; sic de ipō mōdo crediderūt: sp̄ hūl
se hoīes opinant⁹. Cū ait z apule⁹ cū h̄ aiannū
gen⁹ describeret: singulatiz inq̄t mortales cūcti
tū vniuerso gn̄e ppetui. Et cū illis dictū fuerit si
sp̄ hūanū gen⁹ fuit: q̄ nā mō vey eoz loq̄tur hi
storia: narrās q̄ fuerint q̄rūcunq; rez inuento:
res: q̄ pm̄ liberaliū disciplinaz aliarūq; artū i
stitutozes vel a q̄b⁹ pm̄uz illa vel illa regio p̄fēz
terraz illa atq; illa: in sula incoli cepit. Rūdent
diluuijs z cōflagratōib⁹ p̄certa iterualla tpm̄ si
qdē oīa s̄ plūma terraz ita vastari: vt redigan⁹
hoīes ad exiguā paucitatē: ex q̄z p̄genie rurs⁹
multitudo p̄stina reparet: ac sic idē tēdez repari
z institui q̄si p̄ma restituant⁹: pot⁹ q̄ fuerāt illis
nimis vastatōib⁹ interrupta z extincta. Letez
hoīez nisi ex hoīe existere oīno n̄ posse. Dicūt at
qd̄ putāt: n̄ qd̄ sciūt. Fallūt et eos qd̄ mē dacif
sime l̄re: q̄s phibent in historia tpm̄ multa āno
rū milia cōtinere: cuz ex l̄ris sac⁹ ab institutōe
hoīs nōdū cōpleta ānoz sex milia cōputemus.
Cū ne multa disputē: quēadmodū illaz l̄raz in
quib⁹ lōge plura ānoz milia referunt⁹ vanitas
refellat: z nulla in illis reib⁹ idonea repiatur
auctas: illa epla alexandri magni ad olympia
dē m̄ez suā quā sc̄p̄it: narratione cuiusdā egip
tu sacerdot⁹ insinuās: quā p̄tulit ex l̄ris q̄ sacre
ap̄ illos habent⁹: p̄tinet etiaz regna q̄ greca q̄s
nouit historia. In q̄b⁹ regnū assyrioz in eadem
epla alexandri q̄nq; milia excedit ānoz. In gre
ca vō historia: mille ferme z trecentos h̄z ab ip
sius belli p̄ncipatu: quē regē z ille egypti⁹ i eiul
dem regni ponit exordio. Persarū at z macedo
nuz imperiū vsq; ad ip̄m alexandrū cui loq̄bat:
plūs q̄ octo ānoz milia ille p̄stituit: cuz ap̄ gre
cos macedonū vsq; ad mortē alexandri q̄dringē
ti octoginta q̄nq; repiant āni. Persarū vō do
nec ip̄ alexandri victoria finit⁹: ducenti z tri
gintatres cōputent⁹. Lōge itaq; hi nūeri ānoz
illis egyptijs sūt mīozes: nec eis etiā si ter tātū
cōputarent⁹ equarent⁹. Perhibent em̄ egyptij
quōdā tā breues ānos habuisse: z q̄ternis men

sib⁹ finirent. Cū ann⁹ plenior z verior q̄lis nūc
z nobis z illis est: tres eoz ānos cōp⁹ ectebat ā
tiquo. S̄z nec sic qdē vt dixi: greca egyptie nū
mero tpm̄ cōcordat historia. Et iō grece potius
fides habenda est: quia vitatē nō excedit ānoz
q̄ l̄ris n̄ris q̄ vere sacre sūt continet. Porro si h̄
epla alexandri q̄ maxie innotuit: mltū abhorret
in spacijs tpm̄ a pbabili fide rez: q̄nto min⁹ cre
dendū est illis l̄ris q̄s plenas fabulosas velut ā
tiq̄tatib⁹ p̄ferre voluerūt: p̄tra auctē notissimo
rum diuinorūq; libroz: q̄ totū orbe sibi creditu
rum esse p̄dixit: z cui tot⁹ orbis sic ab ea p̄dictū ē
credidit: q̄ vera se narrasse p̄terita ex his q̄ futu
ra p̄nūciauit: cū tanta veritate iplentur oñdit.

Capitulum. XI.

Lij vō q̄ mūdū istū non existimant se
piternū: siue nō eū solū s̄ inūerabiles
opinent⁹: siue solū qdē esse s̄ cert⁹ secu
loz interuallis inūerabilis oziri z occidē: nec ē
fateant⁹ hoīm gen⁹ pus sine hoibus gignētib⁹
extuisse. Neq; em̄ vt alluuiouib⁹ icendijsq; ter
raz q̄s illi nō putāt toto p̄sus orbe cōtingere
z iō paucos hoīes ex q̄bus reparet multitudō
p̄stina: sp̄ remanere cōtendūt: ita z hi p̄fit puta
re q̄ aliqd̄ hoīm p̄eūte mōdo relinq̄tur in mūdō
s̄ sic ip̄m mūdū ex mā sua renasci existimāt: ita i
illo ex element⁹ ei⁹ gen⁹ hūanū: ac deinde a pa
rentib⁹ p̄genie pullulare mortaliū sic alioz aia
lum.

Capitulum. XII.

Uod aut⁹ rūdimus cū d̄ mūdi origine
q̄stio v̄teret: eis q̄ nolūt credere non
eū sp̄ fuisse s̄ esse cepisse: sic etiā plato
aptissime p̄stet: q̄uis a nōnullis p̄tra quā loq̄
sensisse credat: hoc etiā de p̄ma hoīs p̄ditōe rū
derim: p̄pter eos q̄ similiter mouent⁹: cur hō p̄ i
nūerabilia atq; infinita retro tpa creat⁹ n̄ sit: tā
q̄ sero sit cōditus: vt min⁹ q̄ sex milia sint ānoz
ex q̄ eē cepisse i sac⁹ l̄ris iuenit⁹. Si em̄ breuitat
eos offendit: tpm̄: q̄ tā pauci eis vident⁹ āni ex q̄
istitut⁹ hō in n̄ris auctib⁹ legūt: p̄siderēt nihil eē
diuturnū in q̄ est aliqd̄ extremū: z oīa seculorū
sp̄aria definita: si efnitati itermitate cōpen⁹: nō
exigua existimāda esse s̄ nulla. Ac p̄ h̄: si n̄ q̄nq;
vel sex: verū etiā sexaginta milia vel sexcēta aut
sexagesies aut seycēties milia dicerent⁹ ānozuz
aut itidē p̄ totidē totiens multiplicaret⁹ h̄ sūma
vbi iā nullū nūeri nomē h̄sem⁹ ex q̄ deus hoīez
fecit s̄m̄l⁹ q̄ri: posset cur aū n̄ fecerit. Dei q̄ppe ab
hoīs creatōe cessatio retro: sus eterna sine iūtio
tāta est: vt si ei p̄ferat⁹ quālibet magna z ineffabil⁹
numerositas tpm̄: q̄ tū sine p̄clusa certis spacijs
terminatur: nec saltē tanta videri debeat: quā
ta si humoris breuissimaz guttā vniuerso mari
etiā quantuz ocean⁹ circūfuit cōp̄emus: q̄ quā
istoz duoz vniū qdē p̄ exiguū est: al̄ez in cōp̄a

Plato in
thimeo.

Libera

biliter magnū: s̄ vtrūq; finitū. Illō dō t̄pis spa-
ciū qđ ab initio aliq; p̄grediē. t̄ aliq; termino co-
erces: magnitudie q̄taciūq; tendat cōparatū
illi qđ finitū nō h̄z: nescio vtz p̄ mīmo an por-
us p̄ nullo deputandū est. Huic ei si a fine vel
breuissima singulari momenta detrahant: de
crescente nūero: lz tā īgenti: vt vocabulū nō
īueniat retro: sū redeūdo: tāq; si hoīs dies ab
illo in q̄ nūc viuit vsq; ad illū in q̄ nat' ē detra-
has: qñq; ad initū illa detractio p̄ducef. Si
āt detrahant retro: sus in spacio qđ a nullo ce-
pit exordio: nō dico singulari minuta momēta
vel horaz aut diez aut mensū aut ānoz etiaz
q̄titates: s̄ tā magna spacia: q̄ta illa sūma cō-
phendit ānoz: q̄ iā dīci a q̄buslibet cōputatori
bus n̄ p̄r: q̄ tū momētoz minutati detractōe cō-
sumit: t̄ detrahant h̄ tāta spacia: n̄ semel atq;
itez sepiusq; s̄ sp: qđ sit: qđ agit: qñ nūq; ad in-
itiū qđ oīno nullū est puenit. Quapropt' qđ
nos mō q̄rim' p̄ qñq; milia t̄ qđ āpli' excu-
rit ānoz: possent t̄ posterī etiaz p̄ ānoz sexcē-
ties milies eadē curiositate req̄rere si intrū h̄
mortalitas hoīm exoriendo t̄ occūbendo t̄ ī-
perita perseueraret īfirmītas. Potuerūt t̄ q̄
fuerūt an̄ nosīps recentib' hoīs creati t̄pib'.
istā mouere q̄onez. Ipe deniq; p̄m' hō vel po-
stridie vel eodē die postea q̄z fact' est potuit ī-
q̄rere cur n̄ an̄ sit fact'. Et qñcūq; antea fact'
cēt: n̄ vires tūc altas: t̄ alias nūc: vel ēt postea
istā de initio rez t̄paliū p̄trouersā reperiret.

Capitulum XIII.

Anc at se p̄bi mūdi hui' nō alit' puta-
uerūt posse vl' debere dissoluere nisi
vt circuit' t̄p̄m inducerēt qđ eadē sp̄
fuisent renouata atq; reperita ī rerū nā atq;
ita deinceps fore sine cessatōe asseuerarēt vo-
luntia venientū p̄tereūtūq; seculoz: siue in
mūdo p̄manēte isti circuit' fierēt: siue cert' in-
teruallis oriēs t̄ occidēs mūd' eadē sp̄ q̄si no-
ua q̄ trāsacta t̄ ventura sūt exhiberet. A quo
ludib'io p̄sus īmortalē aīaz etā cū sapiam p̄-
cepit liberare n̄ p̄it euntē sine cessatōe ad fal-
sā btitudinē: t̄ ad x̄az miserā sine cessatōe re-
deūtē. Quō ei x̄a btitudo ē d' c' nūq; ēfnitate
p̄fidit: dū aīa venturā miserā aut īperitissima
x̄itate nescit: aut ī felicissima ībeatitudie p̄-
mescit. At si ad miserias nūq; vl' r' redit a ex-
his ad btitudinē p̄git: sit q̄ aliqd noui ī t̄p̄e: qđ
finē n̄ h̄z t̄pis. Cur n̄ q̄ t̄ mūd' t̄ Cur n̄ t̄ hō sa-
ct' ī mōdo vt illi nescio qđ falsi circuit' a falsi sapi-
entib' fallacibusq; cōpti ī sana doctria trami-
te recti itiner' euitent. Hā qđā t̄ illō qđ legis
ī libro salomōis qđ vocat ecclesiastes: qđ ē qđ
fuit: īp̄z qđ erit: t̄ qđ ē qđ sc̄m ē: īp̄z qđ fiet: t̄ si
ē oē recēs s̄ sole: nec q̄sq; loquit' t̄ dic' h̄ nouū

Ecc̄s. j.

est: iā fuit in seculis: qđ fuerit an̄ nos: p̄p̄ hos cir-
cuit' in eadē redeūtes: t̄ ī eadē cūtra reuocātes
dictū itelligi volūt: qđ ille aut de his reb' dixit d'
qđ' sup' loq̄bat: h̄ ē d' ḡnarōib' alijs cētib' a-
lijs venientib': d' solis anfractib': d' torrentiū la-
psib' aut certe d' oīm rez ḡnib' qđ oriūt atq; occi-
dūt. Fuit n. hoīs an̄ nos: sūt t̄ nobiscū: erūt
t̄ post nos: ita q̄ aiāntia vl' arbusta. P̄stra q̄
īpā qđ īusitata nascūt: q̄uis inf se diuersa sint: et
qđā eoz semel facta narrent: tū fm id qđ ḡnali-
ter miracula t̄ mōstra sūt vtiq; t̄ fuerit t̄ erunt:
nec recens t̄ nouū est: vt mōstr' s̄ sole nascat.
Quis h̄ x̄ba qđā sic itellexerit: tāq; ī p̄destina-
tiōe dīā facta fuisse oīa sapiens ille voluisset in-
telligi: t̄ iō nihil recens esse sub sole. Absit aut a
recta fide vt his salomōis x̄bis illos circuitos si-
gnificatos esse credam' qđ' illi putāt sic eadez
t̄p̄m t̄paliūq; rez voluntia repeti vt x̄big'ā sic
ī isto secl'ō p̄o p̄hs in vrbe atheniēs: t̄ ī ca sco-
la qđ academica dicta ē discipulos docuit: ita p̄ in-
nūerabilia retro seclā mltū plūx qđē īnuallīs
s̄ tū cert': t̄ idē plato t̄ eadē ciuitas: eadēq; sco-
la: ī dēq; disciplī repetiti t̄ p̄ īnūerabilia deide
seclā repetendi sint. Absit inq; vt nos ista creda-
mus. Semel n. x̄ps mortu' ē p̄p̄ctis n̄ris: resur-
gens at a mortuis iā n̄ morit': t̄ mors ei vltra nō
dnabit: t̄ nos p̄ resurrectionē sp̄ cū dño erim'
cui mō dicim': qđ sacer admonet psalm' tu dñe
fua b̄ nos: t̄ custodies nos a ḡnarōe hac ī crnū.
S̄at' at ist' existio p̄uēire qđ secl'. In circuitu ī-
p̄j ābulāt: n̄ q; p̄ circlos q̄s opināt eoz vita ē re-
cursura: s̄ qz mō tal' ē error' eoz via: id ē flā do-
ctrina.

La. XIII.

Quid at mix' ē ī his circuitib' errātes
nec aditū nec exitū īueniūt qđ gen' hūa-
nū atq; ista n̄ra mortalitas: nec qđ initio cepra sit
sciūt: nec qđ sine claudat: qñ qđē altitudinē dī pe-
netrare n̄ p̄it: qz cū īpe sit crn' t̄ sine īitio: ab ali-
quo tū itio exorsus ē t̄pa t̄ hoīez quē nūq; an̄ se-
cerat: fec' ī t̄p̄e n̄ tū nouo t̄ repētino: s̄ īmutabili
ēfnōq; p̄silio. Quis h̄ac valeat altitudinē īuesti-
gabilē īuestigare t̄ īscutabilē p̄scrutari: fm quā
de' hoīez t̄palē an̄ quē n̄o vñq; hoīm fuit: n̄ mu-
tabilitate ī t̄p̄e p̄didit: t̄ gen' hūanū ex vno
m̄ltiplicauit: qñ qđē psalm' īpe cū p̄mississet atq;
dixisset: tu dñe fua b̄ nos t̄ custodies nos a ḡna-
tōe hac ī crnū ac deīn' rep̄cussiss' eos ī d̄x' stulta
īp̄iaq; doctria nlla libatōis t̄ btitū dīs aīc fua f'
ēfnital' p̄riuo s̄bticiēs. ī circuitu ī q̄t' ip̄j ābulāt
tāq; ei diceret: qđ q̄ tu credis: sent' itelligi: nū
qđ nā existimādū ē s̄bito dō placuisse hoīez facē
quē nūq; ārea īfinita retro ēfnitate fecisset: cui
nihil noui accidē p̄ōr: ī qđ mutabile aliqd n̄ ē. Et
ne nos h̄ audicrēs aliqua forte turbaret ambi-
guitas: p̄riuo respōdit ad īp̄m deuz loq̄ne: fm

Rom

P̄j

Abide

Abide

altitudinē tuā multiplicasti filios hoīm: **S**eci
ant iqt hoies qd putat: et qd eis placet opti nē-
tur et disputet: p̄m altitudinē tuā quā null⁹ pōt
nosse hoīm: multiplicasti filios hoīm. **V**alde
q̄pe altū ē: et sp̄ deū fuisse: et hoīem quez nūq̄
fecerat ex aliq̄ tpe p̄mum facere voluisset: nec
p̄siliū volūtātēq̄ mutasse. **Ca. XV.**

So q̄dē sic dñm deū aliq̄ dñm nō fuisse
dicere nō audeo: ita hoīem nūq̄ antea
fuisse: et ex q̄dā tpe p̄mū hoīem creatum
esse: dubitare nō debeo. **S**z cū cogito cui⁹ rei
dñs sp̄ fuerit: si sp̄ creatura nō fuit: affirmare
aliq̄d p̄fisco: qz et meip̄m itueo: et sc̄ptū eē re-
colo. **Q**uis hoīm p̄t scire p̄siliū dei aut q̄s po-
terit cogitare qd velit dñs. **C**ogitatioes enīz
mortaliū timide: et incerte adinuentioes n̄e
corruptibile em̄ corp⁹ aggrauat aiām: et dep̄-
mit frena inhabitatio: sensū multa cogitantē
Ex his igr̄ q̄ in hac frena inhabitatiōe mlta co-
gito: dep̄mūt me iō vtiq̄z mulra: qz vñū qd ex
illis vel p̄ter illa qd forte nō cogito vey est: in-
uenire nō possū. **S**i dixerō sp̄ fuisse creaturaz
cuius dñs eēt q̄ dñs sp̄ ē nec dñs vñq̄ nō fuit:
p̄ nūc illā: nūc aliaz p̄ alia atq̄ alia tpm spacia:
nec aliq̄a creatori coeternā eē dicam: q̄ si
des rōq̄ sana p̄dēnat: cauendū est: ne sit ab-
surdū et a luceat: alienū: mortalē q̄dē aliaz
p̄yices tpm cedentē aliā succedentē: imorta-
lē vñ nō esse cepisse nisi cū ad n̄m seculū ven-
tū ē: qz et angeli creati sūt: si eos recte lux illa
p̄mū facta significat: aut illd pot⁹ celū de q̄ di-
ctū ē: **I**n p̄ncipio fec̄ de⁹ celū et terrā: cū tñ nō
fuerit añq̄ fierēt: ne imortales si sp̄ fuisse dicā-
tur: deo coeterni eē credant. **S**i at̄ dixerō nō in
tpe creatos eē angelos: p̄ añ oīa tpa et ip̄os fu-
isse: q̄rū de⁹ dñs eēt q̄ nūq̄ nisi dñs fuit: q̄rif a
me etiā si añ oīa tpa facti sūt: vtz sp̄ potuerūt
eē q̄ facti sūt. **H**ic r̄ndendū eē forte videat: q̄
qdāmō n̄ icōuenient sp̄ eē dicat. vsq̄z adeo at̄
isti oī tpe fuerūt: vt et añ oīa tpa facti sint si tñ a
celo cepta sūt tpa et illi iā erāt añ celū. **E**t si tē-
pus nō a celo vey et añ celū fuit: nō qdē in ho-
ris et dieb⁹ et mensib⁹ et ānis: nā iste dimēsiones
tpaliū spacioz q̄ vsitate ac p̄prie dñr tpa: māi-
festū est qd a motu sidez ceperit: vñ et de⁹ cuz
h̄ institueret dixit. **E**t sint in signa et tpa et in di-
est in ānos: p̄ in aliq̄ mutabili motu: cui⁹ aliō
anteri⁹ p̄terierit aliud posteri⁹ successerit: eo
q̄ simul eē non possunt. **S**i ergo ante celū in
angelicis moribus tale aliq̄d fuit: et iō tps iaz
fuit: atq̄ angeli ex q̄ facti sūt tpalit̄ mouebāt
etiā sic oī tpe fuerūt qñquidē cū ill facta sūt tpa
Quis at̄ dicat: nō sp̄ fuit qd oī tpe fuit: **S**z si h̄
r̄ndero: diceē mihi. **Q**uō ḡ n̄ sūt coeterni crea-

tori: si sp̄ ille: sp̄ illi fuerūt. **Q**uō ēt creati dicen-
di sūt: si sp̄ fuisse itelligūt. **A**d h̄ qd r̄ndebitur
In dicēdū: et sp̄ eos fuisse qñ oī tpe fuerūt
q̄ cū tpe facti sūt: facti sūt at̄ cū q̄bus facta sūt
tpa et tñ creatos: neq̄ ei et ip̄a tpa creata eē ne-
gabim⁹: q̄uis oī tpe: tps fuisse nēo abigat. **H**ā
et si nō oī tpe fuit tps: erat ḡ tps qñ nullū erat tē-
pus. **Q**uis h̄ stultissim⁹ dixerit: **P**ossum⁹ em̄
recte dicere: erat tps qñ n̄ erat roma: erat tps
qñ n̄ erat hierusalē: erat tps qñ n̄ erat abzaaz:
erat tps qñ n̄ erat hō: et si qd h̄mōi. **P**ostremo
si nō cū initio tps: p̄t aliq̄d tps fact⁹ eē mūd⁹
possum⁹ dicere: erat tps qñ n̄ erat mūdus. **E**t
vñ erat tps qñ nullū erat tps: tā icōueniēter
dicim⁹ ac si q̄s dicat: erat hō qñ null⁹ erat hō
aut erat iste mūd⁹ qñ iste n̄ erat mūd⁹. **S**i em̄
de alio atq̄ alio itelligat: p̄t dici aliq̄ mō: h̄ est
eratali⁹ hō qñ nō erat iste hō. **S**ic ḡ erat aliō
tps qñ n̄ erat h̄ tps: recte possum⁹ dicere. **E**t
vñ erat tps qñ nullū erat tps: q̄s vel ispiētissi-
mus dixerit: **S**ic ḡ dicim⁹ creatū tpus: cū iō sp̄
fuisse dicat qz oī tpe tps fuit: ita nō est p̄seq̄ns
vt si sp̄ fuerūt angeli: iō nō sint creati: vt p̄p̄ea
semper fuisse dicantur quia oī tpe fuerunt
et propterea omni tpe fuerunt qz n̄llo mō sine
his tpa eē potuerūt. **S**ibi ei nulla creatura ē cu-
ius mutabilib⁹ morib⁹ tpa peragant̄ tpa q̄ino
eē nō p̄nt. **A**c per h̄ et si sp̄ fuerūt creati sūt: nec
si sp̄ fuerūt creatori coeterni sūt. **V**le ei sem-
per fuit eternitate imutabili: isti at̄ facti sūt: p̄
iō sp̄ fuisse dñr: qz oī tpe fuerūt: sine q̄bus tpa
nullo modo esse potuerūt. **T**empus aut̄ quo
niam mutabilitate transcurrit: eternitati im-
mutabili nō potest esse coeternū: **A**c per hoc
etiā si immortalitas angeloz non transit in tē-
pore: nec preterita est quasi iaz non sit: nec fut-
tura quasi nondū sit: tñ eoz mot⁹ quibus tem-
pora peragunt̄: ex futuro in preteritū transe-
unt: et ideo creatori in cuius motu dicendūz
nō est vel fuisse qd iā non sit: vel futurū eē qd
nondūz sit: coeterni esse non possunt. **Q**ua-
propter si deus semp̄ dñs fuit: semper habuit
creaturā suo dominatui seruientē: verūtā mē
non de ip̄o genitam: sed ab ip̄o de nihilo fa-
ctam nec ei coeternā. **E**rat q̄pe ante illam q̄s
uis nullo tempore sine illa: non cam spacio
transcurrente sed manente perpetuitate pre-
cedens. **S**z hoc si r̄ndero eis q̄ requirūt quō
sp̄ creator sp̄ fuit dñs: si creatura seruiens nō
sp̄ fuit: aut quō creatura creata ē: et nō potius
creatori coeterna ē si sp̄ fuit. **C**ereot̄ me faci-
lius iudicet affirmare quod nescio q̄s docere
qd scio. **R**edeo igitur ad id qd creator noster
scire nos voluit: **I**lla vero vel sapientiorib⁹

Libe

in hac vita scire pmisit: vel oino pfectis i alia
vita scienda seruauit: vltra vires meas ee p
fito: Sz io putau sine affirmatõe tractada:
vt q h legut videat a qbus qstionu piculis de
beant tpare: nec ad oia se idoneos arbitrent
poni: qz itelligat qz sit aplo obrẽpandũ p̄cipiẽ
ti salubrit vbi ait: Dico aut p gram dei q da
ta est mihi oib q sũt in vob non pl sape q opz
sape: s̄ sape ad tpanã sic vnicuiqz de p̄tit est
mensurã fidei. Si em̄ p vrib suis alaf infans
flet vt crescendo pl capiat: si at vires sue ca
pacitat excedat: deficiet anteqz crescat.

Rom. 12.

Capitulum XVI.

De secula pterierit anteqz gen^o isti
tueret humanũ me fateor ignorare
nõ tũ dubito nihil oino creature cre
atorie ee coeternũ. Dicit eris apls tpa eterna
nec ea futura: s̄ qd mag^o mirandũ est p̄ita sic
em̄ ait. In spẽ vite eterne quã pmisit nõ men
dar deus ante tpa eterna: manifestauit at tẽ
porib^o suis verbũ suũ. Ecce dixit retro q fue
rint tpa eterna: q tũ nõ fuerũt deo coeterna. Si q
dẽ ille añ tpa eterna nõ solũ erat: verũ etiã p
misit vitã eternã: quã manifestauit tpb^o suis
id est pgruis: qd aliud qz verbũ suũ: hoc e ei
vita eterna. Quõ at pmisit cũ hoib^o vtiqz pro
miserit q nõdũ erãt añ tpa eterna: nisi qz in ip
sius eternitate atqz in ipso ei^o verbo eidẽ coeter
no iã pdestinatõe fixũ erat qd suo tpe futurũ
erat.

Titũ. 1.

Capitulum XVII.

Quod qz nõ dubito añqz pm^o hõ creatus
esset: nõqz quẽqz hoies fuisse: nec cũ dez
ipm nescio qb^o circuitib^o: nescio quoti
ens reuolutũ: nec aliuz aliquẽ nãsa simlẽ: ne
qz ab hac fide me p̄hoz argumenta deterrẽt:
quoz acurissimũ illud putat: qd dicũt nulla i
finita vlla scientia posse cõprehendi. Ac p hoc
deus inquit rex qz fecit oim finitaz oes fini
tas apd se rões hz: bonitas at ei^o nõqz vacua
fuisse credenda e: ne sit tpa ei^o opatio: cui^o re
tro fuerit efna cessatio qsi penituerit eũ pors
sine iitio vacatõis ac p̄p̄ea sit opis aggress^o
iitium. Et iõ necẽ e inquit eadẽ sp̄ repeti: eã
dẽqz sp̄ repetẽda trãscurrere: vel manẽte mũ
do mutabilis: qz nõqz si fuerit: t sine initio tũ
tpis fact^o est: vel eius qz ortu t occasu sp̄ illis
circuitib^o repetito sp̄qz repetẽdo: ne videlz si
aliqui pmũ dei opa cepra dñr p̄ore suã sine ini
tio vacationẽ tãqz inertẽ ac desidiõsaz: t iõ s̄
bi displicentẽ dãnasse qdãmo atqz ob h mutã
se credat. Si at sp̄ qdẽ tpa lã s̄ alia atqz alia p
hibet opat^o: ac sic aliqui etiã ad hoies faciãdũ
quẽqz nõ antea fecerat puenisse: nõ scia q pu
tãt nõ posse qũqz i finita p̄bendi: s̄ qsi ad ho

rã sic veniebat in mentẽ fortuita qdã incõstã
tia videat fecisse q fecẽ. Porro si illi circuit^o ad
mittant inquit qb^o vel manente mũdo: vel
ipõ qz reuolubiles ortus suos t occasus eidẽ
circuitib^o inserente: eadẽ tpa lã repetunt nec
ignauũ ocũ p̄fertĩ rã lõge sine initio diturni
tat: deo r̄buit: nec in p̄uida temeritas opm
suoz. Quõ si nõ eadẽ repetant: nõ p̄it i finita
diuersitate variata vlla ei^o scia vel p̄scia cõp
hendi. Has argumẽtarões qb^o impy nãsz sim
plicẽ pietatẽ vt cũ illis in circuitu abulantib^o
de via recta conant auertere si rõ refutare si
posset fides irrideri deberet. Huc accedit qd
in adiutorio dñi dei ni hos volubiles circos
qz opio p̄tingit: rõ manifesta cõfringit. Hinc
ei maxie isti errat vt i circuitu falso abulare qz
xõ t recto itinere maluit: qz mentẽ diuinã oi
no imutabilẽ cuiuslibz i finitã capacẽ: t inue
ra oia sine cogitatõis alã natõẽ nũeratẽ: s̄ sua
hũana mutabili angustazqz metiuntur. Et fit
illis qd ait ap̄lus. Compantes em̄ semetip̄os
sibimetip̄is semetip̄os nõ itelligũt. Pã qz il
lis qd qd noui faciendũ vẽit i mẽtez nouo p̄si
li ofaciũt: mutabiles qz p̄ mentes gerũt: p̄fe
cto nõ deũ quẽ cogitare nõ p̄it: s̄ semetip̄os
p̄ illo cogitãtes nõ illum s̄ seip̄os nec illi s̄ sibi
cõpant. Nob at fas nõ e credere alit deũ affi
ci cũ vacat: alit cũ opat: qz nec affici dicẽd^o e:
tãqz i ei^o nã fiat aliqd quod añ nõ fuerit. Pari
tur qz p̄ qz afficit: t mutabile est oẽ qd aliquid
patit. Nõ itaqz in ei^o vacatõe cogitẽ ignauia
desidia: inertia: sic nec in ei^o ope: labor: cona
tus: industria. Nouit desces agere: t agẽs qz
escere. Põr ad op^o nouũ: nõ nouũ s̄ sempit
nũ adhibere p̄siliũ: nec penitendo qz p̄i^o ces
sauerat: cepit facere qd nõ fecerat. Sz t si p̄i^o
cessauit t possi^o opat^o e: qd nescio quẽadmo
dũ ab hoie possit itelligi: s̄ p̄culdubio qd dici
tur p̄iuz t posterius: in rebus p̄iuz non exi
stentibus et posterius existentibus fuit. In
illo at nõ alterã p̄cedẽtez alã s̄bsequens mu
tauit aut abstulit volũtatẽ: s̄ vna eadẽqz sc̄pi
terna t imutabili volũtate: res qz cõdidit et
vt p̄i^o non eẽt egit: qz diu si fuerũt: t vt poste
ri^o eẽt qn eẽ ceperũt: hinc eis q talia videre
p̄it mirabilis fortassis ofidens: qz si eis idigu
erit: s̄ eas gratuita bonitate p̄diderit: cũ sine
illis ex eternitate iitio carẽte i nõ mĩore b̄titu
dine p̄mansit.

Ca. XVIII.

Quod at aliõ qd dicũt nec dei scia q i fini
ta sũt posse p̄bendi: restat eis vt dice
re audeãt: atqz huic se voragini p̄fundẽ
i pietatẽ i mergat: qz nõ oes nũeros de^o noue
rit. Eos qz p̄ infinitos esse certissimũ e: qm in

quocūq; numero finē faciendū putaueris. idē
 ipse nō dico vno addito augeri: s; quālibet ingē
 tē multitudinē p̄tinc̄s: in ip̄a rōne atq; scia nūe
 roꝝ: nō solū duplicari vep̄ etiā multiplicari p̄t.
Ita x̄o suis d̄sq; nūer̄ p̄prietatib; termiat: vt
 nullus eoz par eē cuiq; alteri possit. Ergo r̄ dis
 pes int̄ se atq; diuisi sūt r̄ singl̄i d̄sq; finiti s; r̄ oēs
 ifiniti sūt. Ita nec nūer̄ p̄p̄ ifinitatē nescit oī
 potēs de: r̄ si vsq; ad q̄ndā sūmā nūeroꝝ scia
 dei puenit r̄ ceteros īgrat. d̄s b; v̄l demētissim̄
 dixerit: nec audebūt isti p̄cedere r̄ nūeros eos
 dicere ad dei sciaz nō p̄tere: apud d̄s plaro de
 um maḡ auctoritate cōmēdat mūdū nūer̄ fa
 bricantē. r̄ apud nos dictū legit: **O**īa ī mēsurā
 r̄ nūero r̄ p̄dere disposuisti. De q̄ d̄c̄ r̄ p̄p̄he
 ta. **Q**ui p̄fert nūero sc̄lm̄. **E**t saluator ī euāge
 lio. **C**apilli inq̄t v̄ri oēs nūerati sūt. **A**bsit itaq;
 vt dubitem q̄ ei not̄ nō sit oīs nūer̄ cuī intel
 ligētie (sicut ī p̄s. canit̄) nō est nūer̄. **I**nfinitas
 itaq; nūeri q̄uis infinitoꝝ nūeroꝝ null̄ sit nūe
 rus. nō est t̄n̄ incōphēsil̄ ei cuī itelligētie nō ē
 nūer̄. **Q**uap̄p̄ si q̄cqd̄ scia cōprehēdit̄ sc̄ie
 tis cōprehēsiōne finit̄. p̄fecto r̄ oīs ifinitas q̄
 dā ineffabili mō deo finita ē. q; scia eī ip̄i incō
 phēsil̄ nō ē. **Q**uare si ifinitas nūeroꝝ sc̄ie
 dei q̄ cōprehēdit̄ eē nō p̄t̄ ifinita: q̄ tādē nos
 sum̄ homūculi: q̄ eī sc̄ie lumitē figere p̄suma
 mus: dicētes qd̄ nisi eis dē circuitib; t̄pm̄ eadez
 t̄palia repetant̄. nō p̄t̄ de cūcta q̄ fecit v̄l p̄sci
 re vt faciat. v̄l sc̄ire cū fecerit. cuī sapia simpl̄
 multiplex. r̄ yniformit̄ multiformis: tā incōpre
 hēsil̄ cōprehēsiōne oīa incōprehēsil̄ia cōpre
 hēdit: vt quecūq; noua r̄ dissimilia p̄na p̄cedē
 tib; si sp̄ facere veller̄: īordinata r̄ iprouisa h̄re
 non posset. nec ea p̄uideret ex p̄io t̄pe. s; eter
 na p̄scientia contineret. **Ca. XIX**
Quod v̄t̄ ita faciat: r̄ p̄nuata sibi cō
 nexiōe copulēt̄ q̄ appellāt̄ sc̄la sc̄loꝝ
 alia t̄n̄ atq; alia ordinata dissimilitudinē p̄currētia
 eis dūtaxat q̄ ex miseria liberaf̄: ī sua br̄a imoz
 talitate sine fine manētib;: an ita dicant̄ sc̄la se
 culoz vt intelligant̄ sc̄la in sapia dei incōcussa
 stabilitate manētia: istoꝝ q̄ cum t̄pe rr̄āseūt tā
 q̄ efficiētia sc̄loꝝ definire nō audeo. **F**ortassis
 em̄ possit dici sc̄lm̄ q̄ sunt sc̄la: vt nihil aliud p̄bi
 beaf̄ sc̄lm̄ sc̄li q̄ secula sc̄loꝝ: sicut nihil aliud d̄
 celū celi: q̄ celi celoz. **N**az celū deo vocauit fir
 mamentū sup̄ qd̄ sunt aq; r̄ t̄n̄ in p̄s. **E**t aq; inq̄t
 q̄ sup̄ celos sunt laudēt̄ nomē d̄ni. **Q**uid ḡ istoꝝ
 r̄ū duū sit: an p̄ter hec duo aliqd̄ aliud d̄ seculis
 sc̄loꝝ possit intelligi: p̄fun dissimilia qd̄ est. **N**eq;
 h; qd̄ nunc agim̄ impēdit si indiscussa interī dif
 ferat̄: siue aliqd̄ in ea diffinire valeam̄. siue
 nos faciat cautiores diligentioꝝ ip̄a tractatio:

ne ī tāta obscuritate rez affirmare tēmeſ aliqd̄
 audeam. **N**ūc em̄ p̄tra opinionē disputamus.
 q̄ illi circuit̄ asserunt: qd̄ sp̄ eadē p̄ interualla
 t̄pm̄ necesse eēre peti ex istimanf̄. **Q**uelibet at
 illaz iniaz de sc̄lis sc̄loꝝ vera sit: ad hos circui
 tus nihil p̄tinet. qm̄ siue sc̄la sc̄loꝝ sint: nō eadē
 reperita. s; alteꝝ ex altero p̄nexiōe ordinatissi
 ma p̄currētia. liberatoꝝ beatitudine sine v̄llo
 recurſu miseriaꝝ certissima p̄manēte: siue sc̄la
 sc̄loꝝ eterna sint t̄paliū tanq; d̄n̄antia subdito
 rū: circuit̄ illi eadē reuolūctes locū non h̄nt:
 qd̄ maxie refellit eterna vita sc̄toꝝ. **Ca. XX**
Quoz em̄ aures pioꝝ ferant p̄ emer
 sam tot tantisq; calamitatib; vitaz: si
 tū vita ista dicēda est: q̄ potī mors est
 ita grauis vt mors q̄ ab hac liberat mort̄ huī
 amore timeat: post tā magna mala: tanq; m̄lta
 r̄ horreda. tandē aliq̄n̄ p̄ verā religionē atq; sa
 pientia expiata atq; finita ita puenire ad p̄spe
 ctū dei: atq; ita fieri br̄n̄ p̄t̄platōe in corp̄e lu
 cis p̄p̄icipatōz icōmūrabilis ī mortalitatis eī
 cuī adipiscēde amore flagram̄. vt eā q̄n̄q; ne
 cesse sit deserit: r̄ eos q̄ deserūt ab illa eternita
 te. veritate. felicitate deiectos. tartaree morza
 litati turpi stulticie: miserijs execrabilib; impli
 cari. vbi deo amittat̄: vbi odio veritas habeat̄
 vbi p̄ imundas neq̄cias br̄itudo q̄rat̄: r̄ h; idez
 atq; idē sine v̄llo sine p̄ioꝝ: r̄ posterioꝝ certis
 interuallis r̄ dimēsiōnib; sc̄loꝝ factū eē r̄ futu
 rū. r̄ hoc p̄pterea vt possint deo circuitib; def̄
 nitis: euntib; sp̄ atq; redeuntib; p̄ n̄as falsas
 br̄itudines r̄ veras miserias alternatim qd̄ē s;
 in reuolūtiōe incessabili sempiternas nota eē
 op̄ sua. qm̄ neq; a faciendo q̄escere: neq; qui
 escēdo possit q̄ ifinita sunt īdagare. **Q**uis hec
 audiat: **Q**uis credat: **Q**uis ferat: **Q**ue si va
 eēt non solū tacerent̄ prudēt̄. verū etiā vt q̄
 mō valco dicā qd̄ volo: doct̄ nescirent̄. **N**az si
 hec illic ī mēoria nō habuerim̄: r̄ iō br̄i erim̄
 cur h; p̄ eoꝝ sciam ḡuaſ amplī n̄ra miseria: **S**i
 aut̄ ibi ea necessario scituri sum̄: h; saltē nescia
 mus: vt hic felicio: sit expectatio q̄ illic adep̄s
 sūmi boni: qm̄ hic eterna vita p̄sequenda expe
 ctat̄: ibi aut̄ br̄a. s; nō eterna q̄n̄q; amittēda co
 gnoscit̄. **S**i aut̄ dicūt neminē posse ad illā br̄itu
 dinē puenire: nisi hos circuit̄ vbi br̄itudo r̄ mi
 seria vicissim alternāt: in huī vite cruditiōe co
 gnouerit: quō ḡ fatent̄ q̄ro plus quisq; amaue
 rit deū. tanto eū facilī ad br̄itudinē puenturū:
 q̄ ea docēt: quib; amor ip̄e torpescat: **N**ā quis
 nō remissius r̄ tepidī amet eū quē se cogitat
 necessario desertur̄. r̄ cōtra eī veritatē sapiē
 tiāq; sensurū: r̄ hoc cū ad eī plenā p̄ sua capa
 citate noticiā: br̄itudinis p̄fectione puenit:

In h; cap.
 r̄. nō d̄ re
 uolūtiōe
 aiaz s; m̄ al
 ternatōz se
 licitatis et
 miserie. r̄ q̄
 mō po: p̄bi
 rī platonī
 cus h̄ac alt̄
 natōz d̄cte
 fiat̄ est vt
 plenī su
 p̄ali. r̄ d̄i
 ctum est

Ps. 148.

Ca. XVIII.

quando ne hostem amicū possit quisq; amare fideliter cui se futurū nouit inimicū? Sed absit vt vera sint q̄ nobis minantē verā miserā nūq; finiedā: s̄ interpositiōe false btitudinis sepe ac sine fine rūpēdā. Quid em̄ illa btitudine falsi atq; fallaci? vbi nos futuros miseros. aut i tāta veritatis luce nesciam? aut i sūma felicitatē arce timeam? Si em̄ futurā ibi calamitatē iqraturū sum? pitior est hic nra miseria: vbi futurā btitudinē nouim? Si aut nos illic clades iminēs s̄ n̄ latebit: beati tpa trāsgit aīa misera: qb̄ trā factis ad btitudinē subleuet: q̄ btā quibus trā factis i miserā reuoluat. Atq; ita spes nre infelicitatis ē felix: et felicitatis infelix. Cū sit: vt q̄ hic mala pntia patimur vbi metuim? i minētia: veri sp̄ miseri q̄ beati aliqñ esse possimus. Sed qm̄ hec falsa sunt clamāte pietate. quincēte veritate. illa em̄ nobis veraciter promittit vera felicitas cui erit sp̄ retinēda: et nulla infelicitate rūpenda certa securitas: viā rectā sequētes q̄ nob̄ ē xps: eo duce ac saluatore a vano et iepro ipioꝝ circuitu iter fidei mentēq; auertam. Si em̄ de istis circuitib? et sine cessatōe alternātib? itionib? et reditōib? aīaz porphyrii? platonici? suoz opinionē seq̄ noluit siue ipi? rei vanitate p̄mot? siue iā tpa xpiana reuertit? et qd̄ in libro decimo cōmētoꝝ aui: dicere maluit aīam ppter cognoscēda mala traditā mūdo: vt ab eis liberata atq; purgata: cū ad patrē redierit nihil vlteri? tale patiat: q̄: tomaḡ nos istā inimicā xpiane fidei falsitatē detestari ac deuitare debem? His aut circuitib? euacuat atq; frustrat. nulla necessitas nos cōpelleat: iō putare nō h̄re initiū t̄pis ex q̄ esse cepit gen? humanū. qz nescio p̄ q̄s circuit? nihil sit in reb? noui: qd̄ nō et antea certis interuallis t̄pm fuerit et postea sit futurū. Si em̄ liberat aīa non reditura ad miseras: sicut nūq; antea liberata est. fit in illa aliqd̄ qd̄ antea nūq; factū est: et hoc qd̄ valde magnū. i. q̄ nūq; ei desinat eterna felicitas. Si aut in natura imortali sit tanta nouitas. nullo reperita: nullo repetēda circuitu cur in reb? mortalib? fieri nō posse cōtendit. Si dicūt nō fieri i aīa btitudinis nouitatē: qm̄ ad eā reuertit. in qua sp̄ fuit. ipa certe liberatio noua sit: cū de miseria liberat. in q̄ nūq; fuit. et ipsa miserie nouitas in ea facta ē q̄ nūq; fuit. Hec aut nouitas si nō in reb? q̄ diuina puidētia gubnantē ordine venit s̄ casu poti? euenit: vbi sunt illi determinati. dimēsiq; circuitus: in qb? nulla noua sūt. s̄ repetunt eadē que fuerūt. Si at et hec nouitas ab ordinatōe diuine puidētie: nō excludit: siue elata sit aīa: siue lapsa sit: p̄nt fieri noua q̄ neq; antea facta sint: nec tñ a rez

ordine aliena sint. Et si potuit anima facere p̄ imprudentiā sibi nouā miserā. q̄ non esset impuisa diuine puidētie: vt hāc q̄ in rez ordinē includeret: et ab hac eā nō improuide liberaret qua tandē temeritate hūane vanitatis: audeamus negare diuinitatē facere posse res nō sibi sed mūdo nouas q̄s neq; ātea fecerit: neq; vñ q̄ habuerit improuisas. Si aut dicūt liberatas quidē aīas ad miserā nō reuerfuras. sed cuz b̄ fit i reb? nihil noui fieri: qm̄ sp̄ alie atq; alie libate sūt: et libant et libabūt: b̄ certe pcedūt: si ita est nouas aīas fieri: qb̄ fit et noua miseria: et noua liberatio. Hā si antiquas eas dicūt esse et retro sū sempiternas: et ex qb̄s quotidie noui fiant hoīes: de quoz corpib? si sapienter vixerint ita liberent. vt nūq; ad miseras reuoluantur: p̄sequent dicturi sunt infinitas. Quātūlibet nāq; finit? numer? fuisset aīaz: infinitis retro secul? sufficere nō valeret: vt ex illo sp̄ fierēt hoīes quoz essent aīe ab ista sp̄ mortalitate libande: nūq; ad eā deinceps rediture. Hec vltimo mō explicabūt quō in reb? quas deo notas eē. eo q̄ sint infinite: nō volūt infinit? sit nūer? aīaz. Quapropter quoniā circuit? illi iam explorati sunt: quibus ad easdē miseras necessario putabat anima reditura: quid restat cōuenientius pietati: q̄ credere nō esse impossibile deo: et ea que nūq; fecerit noua facere: et ineffabili p̄scia voluntatē mutabilē non habere? Porro aut vtrū animaz liberatarum nec vltius ad miseras redituraz: nūer? possit sp̄ augeri: ipsi viderint q̄ de infinitate cōhibenda: tam subtiliter disputat. nos x̄o ratiocinationē n̄ am ex vtroq; latere terminam. Si em̄ potest: qd̄ cause est vt neget creati potuisse qd̄ nūq; antea creatū esset: si liberatarum animaz numerus qui nūq; antea fuit: non solū fact? est semel. s̄ nūq; fieri desinet? Si aut optet vt cert? sit libatarum aliq; numer? aīaz que ad miserā nūq; redeant: neq; iste numer? vltius augeat. etiam ipse sine dubio quicūq; erit ante vñq; nūq; fuit. Qui p̄fecto crescere et ad sue quātitatē terminū puenire: sine aliquo non posset initio. qd̄ initium qm̄ antea nūq; fuit: hoc ergo vt esset creatus est hō. an̄ quē null? fuit. **Ca. XXI.** Ac igit? questione difficillima p̄p̄ et h̄ nitatē dei noua creantis sine nouitate aliqua voluntatis q̄tum potuim? explicata: nō est arduū videre multo fuisse melius qd̄ factū est. vt ex vno homine quē p̄mum condidit: multiplicaret genus humanum. q̄ si id inchoasset a pluribus. Nam cum animantes alias solitarias et quodāmodo soliuagas. i. que solitudinem magis appetant: sicuti sunt aquile

milui. leones. lupi. et quecumque alia ita sunt. alia vero gregales instituerit que congregare atque in gregibus malint viuere: ut sunt columbistruni. cerui. damule. et cetera huiusmodi: utrumque tamen genus non ex singulis propagauit: sed plura simul iussit existere. Hominem vero cuius naturam quodammodo media inter angelos bestiasque debebat: ut si creatori suo tanquam deo domino subditus preceptum eius pia obedientia custodiret: in consortium transiret angelicum sine morte media: beatam immortalitatem sine ullo termino persecutus: si autem dominum deum suum libera voluntate superbe atque inobediens usus offenderet: morti addictus bestialiter uiueret. libidinis seruus: eternoque post mortem supplicio destinatus: unum ac singulum creauit: non utriusque solum sine humana societate deserendum: sed ut eodem vehementius ei commendaretur ipsius societatis unitas inculcatusque concordie: si non tamen inter se nature similitudine. uerum etiam cognationis affectu homines nequerent: quoniam nec ipsam quodammodo feminam copulanda viro sicut ipsum creare illi placuit sed ex ipso ut oem ex homine uno diffunderetur genus humanum.

Capitulum XXII.

Et ignorabat de homine peccaturum et morti iam obnoxium: mortuos propagaturum eoque progressuros peccati immanitate mortales: ut tunc atque capacius inter se rationalis uoluntatis exptes bestie sui generis uiderent quare ex aquis et terris plurimum pullulauit exordia: que homines quorum genus ex uno est ad commendanda concordia propagatum. Neque enim unquam inter se leones: aut inter se dracones: que alia homines bella inter se gesserunt. Sed prouidebat etiam deus gratia sua populum piorum in adoptionem uocandum remissisque peccatis iustificatum spiritu sancto sanctis angelis in eterna pace sociandum: nouissima inimica morte destructa cui ipso esset huius rei consideratio profutura: que ex uno homine deo ad commendandum hominibus que ei grata sit etiam in pluribus unitas genus instituisset humanum.

Capitulum XXIII.

Ecce ergo deus hominem ad imaginem et similitudinem suam. Aalem qui per illi animam creauit qua prouidentiam atque intelligentiam omnibus esse prestantior: animalibus terrestribus et natalibus et uolatilibus: que mentem huiusmodi non haberent: Et cum uirum terreno formasset ex puluere: eique animam quale dixi: siue quassam fecerat sufflando indidisset: siue potius sufflato fecisset eumque flatum quem sufflato fecit (nam quod est aliud sufflare quam flatum facere) animam hominis esse uoluisset etiam coniugem illi in adiutorium generandi ex eius latere esse detracto fecit ut deus. Neque enim huiusmodi consuetudine cogitanda sunt: ut uidere so-

lemus opifices ex materia quacunque terrena corporalibus membris que artis industria potuerunt fabricantes: manus dei potentia dei est: qui etiam uisibilia inuisibiliter operatur: sed hec fabulosa potius quam uera esse arbitrantur: que uirtute ac sapientia dei qua nouit et potest etiam sine seminibus ipsa certa facere semina. ex his uisitatibus et quotidianis metiuntur opibus: ea uero que primitus instituta sunt: quoniam non nouerunt infideliter cogitant que non hec ipsa que nouerunt de humanis preceptibus atque partibus: si etiam in scriptis narrarentur incredibilia uiderent. que uis et ea ipsa plerique magis nature corporalibus causis quam operibus diuine mentis assignent.

Ca. XXIII

¶ Sed cum his nullum nobis est in his libris negocium: qui diuinam mentem fabricare uel curare ista non credunt. Illi autem que platonis suo credunt: non ab illo summo deo que fabricatus est mundum sed ab alijs minoribus quos quidem ipse creauerit. permisso siue iussu eius animalia facta esse cuncta mortalia: in quibus homo principium distansque ipsis cognitum teneret locum: si superstitione careat: qua querunt unum iuste uideantur sacrificia facere: quasi conditoribus suis facile carerent etiam huiusmodi opinatio erroris. Neque enim fas est ulli nature quamlibet minime mortaliumque creatorem suum nisi deum credere ac dicere. et anteque possint intelligi. Angeli autem quos illi deos libenter appellat: etiam si adhibent uel iussi uel permisso operatione suam rebus que gignunt in mundo: tanquam non eos dicimus creatores animalium que nec agricolos frugum atque arborum.

Ca. XXV

¶ Cum enim alia sit species que adhibet extrinsecus cuiusque materie corporalis: sicut operantur homines figuli et fabri atque id genus opifices que etiam pingunt et effingunt formas similes corporibus animalium: alia uero que intrinsecus efficientes causas habent de secreto et occulto nature uiuentis atque intelligentis arbitrio que non solum naturales corporum species: uerum etiam ipsas animantium animas dum non sint facit: su pradicta illa species artificibus quebusque tribuatur. hec autem altera si nisi unum artificem creatori et conditori deo: que mundum ipsum et angelos sine ullo mundo et sine ullis angelis fecit. Ab illa enim uel diuina que omnium rerum diuisiua: et ut ita dicam: effectiua est: que fieri nescit: sed facere: a qua accepit speciem cum mundus fieret et rotunditas celi et rotunditas solis: eadem uel diuina et effectiua que fieri nescit sed facere: accepit speciem rotunditatis oculi et rotunditatis pomi: et cetera figure naturales quas uidemus in rebus quibusque nascentibus non extrinsecus adhiberi: sed intrinsecus creatoris potentia: qui dixit: celum et terram.

In hoc tangit optatione platonis: et in meo que ponit homines creatos a deo cetera que alta creatura esse dijs minoribus que creati sunt ab ipso deo

Hiere. 23 Sap. 8.

ego impleo: et cuius sapientia est que attingit a fine usque ad finem fortiter: et disponit omnia suaviter. Proinde facti primitus angeli si homini ministerium prebuerunt creatori cetera facienti nescio: nec tribuere illis audeo quod forte non potest: nec deo derogare quod potest. Creationem tamen conditionemque omnium naturarum: qua fit: ut omnino nature sint eis que fauentibus non facientibus: illi deo tribuo: cui se etiam ipsi debere quod sunt: cum gratia actione nouerunt. Non solum igitur agricolas non dicimus

¶ 1. Cor. 3.

fructuum quorumque creatores: cum legamus: Neque qui plantat est aliquid neque qui rigat: sed qui incrementum dat deus: sed ne ipsam quod est terra que uis mater omnium secunda uideatur: que germinibus erumpentia promouet: et fixa radicibus preterit: cum ibidem legamus: Deo illi dat corpus: quod uoluerit: et unicuique seminum proprium corpus. Ita nec feminam sui puerperij creatricem appellare debemus: sed potius illum qui cuidam suo famulo dixit: Priusquam te formare in utero noui te. Et quis uis aia sic vel sic affecta pregnantis valeat aliquibus velut induere quilibet fetus: sicut de uirgibus variat fecit iacob ut pecora colore vario gignerent: natura tamen illa que gignit: tam ipsa non fecit: quam nec ipsa se fecit. Quelibet igitur corporales vel seminales cause gignendis rebus adhibeantur: siue operantibus angelorum aut hominum aut quorumcumque animalium: siue marium feminarumque mixtionibus: quelibet etiam desideria motusue anime miris valeant aliquid lineamentorum aut colorum aspergere: tamen molibusque preceptibus: ipsas omnino naturas que sic vel sic in suo genere afficiantur non facit nisi summus deus: cuius occulta potentia cuncta penetrans incommutabili presentia facit esse quicquid aliquid modo est: in quantum tunc est: quod nisi faciente illo ut tale vel tale esset: prius esse non posset. Quapropter si in illa specie quam forinsecus corporalibus artifices rebus imponunt: ut bene romam et uerbenam alexandriam non fabros et architectos: sed reges quorum uoluntate: consilio et impio fabricate sunt: istam romulam: istam alexandriam habuisse dicimus conditores: quanto potius non nisi deum debemus conditores dicere naturarum: que neque ex ea materia facit aliquid: quam ipse non fecerit: nec operarios habet nisi quos ipse creauerit: et si potentiam suam ut ita dicam fabricatoriam rebus subtrahat: ita non erunt sicut antequam fierent non fuerunt. Sed si dico eternitate non tempore. Quis enim alius creator est temporum: nisi qui fecit ea quorum motibus curre-

¶ 1. Cor. 15.

rent tempora.

¶ Hier. 1.

¶ 1. Cor. 15.

¶ 1. Cor. 15.

¶ Gen. 30.

¶ 1. Cor. 15.

¶ Capitul. XXVI.

¶ La i sa ne plato et in hoc ca tangit opt mores pla

¶ La XXVI. La sane plato minores et a summo deo factos deos effectores esse uoluit aia huius ceterorum: ut immortalis preter ab ipso sumerent ipsi deo mortalitatem attexerent. Proinde aiaz nostrarum eos creatores esse noluit sed corporum. Unde

quoniam porphyrius propter anime purgationem dicit de tonis et por corpus fugiendum: simulque cum suo platone alijs pbyri de q bus etiam qz platonis sentit eos qui imoderate ac inho neste uixerint propter luendas penas ad corpora redire mortalia. Plato quod etiam bestiarum: porphyrius tantummodo ad hominem sequitur eos ut dicat deos istos quos a nobis uoluit: quasi parentes: et conditores nostros colit: nihil esse aliud quam fabros compedum carcerumue nostrorum: nec institutores: sed inclusores alligatoresque nostros ergastulis eruinosis et grauissimis uinculis. Aut quod designant platonici penas animarum ex istis corporibus comminari aut eos nobis deos colendos si predicent: quorum in nobis operationem ut quatuor possimus fugiamus et euadamus hortantur: cum tamen sit utrumque falsissimum. Nam neque ita luunt penas anime cum ad istam uitam penalem de nouo reuoluuntur: et omnium uidentium siue in celo siue in terra: nullus est conditor: nisi a quo facta sunt celum et terra. Nam si nulla causa est uiuendi in hoc corpore nisi propter pendenda supplicia: quod dicit idem plato aliter mundum fieri non potuisse pulcherrimum atque optimum nisi omnium animalium: id est immortalium et mortalium generibus impleretur. Si autem nostra institutio qua uel mortales conditi sumus diuinum munus est: quod pena est ad ista corpora: id est ad diuina beneficia remeare. Et si deus quod assidue plato commemorat sicut uniuersi mundi: ita cunctorum animalium species eterna intelligentia contineret: quod non ipse cuncta condidit. An aliquorum esse artifex nollet: quorum efficiendorum arte ineffabilis eius et ineffabiliter laudabilis mens haberet. Merito igitur uera est religio: que mundi uniuersum animalium quorumque uniuersorum hoc est et animarum et corporum conditorem agnoscit et predicat. In quibus terrenis precipuus ab illo ad eius imaginem homo propter eam causam quam dixi: et si forte alia maior latet factus est unus: sed non relictus solus. Nihil enim est quod huius generis tam discordiosum uicio: tam sociale natura. Neque commodus contra uicium discordie uel cauendum cum non dum existeret: ut sanandum cum exstitisset natura loqueretur humana: que recordatorem illi parentis quem propterea deus creare uoluit unum de quod multitudo propter eas seruaret. Quod uero femina illi ex eius late re facta est: etiam hinc satis significatum est que cara mariti et uxoris debeat esse coniunctio. Hec opera dei propterea sunt utique inusitata: quod prima. Qui autem ista non credunt: nulla facta prodigia debent credere. Neque enim et ipsa si uisitate nature curricula gignerent prodigia dicerent. Quid autem tam sub gubernatione diuine uidentie que uis eorum causa lateat: que monstrata signum est. Aut quodam preter facer. Uenite et uidete.

¶ Gen.

¶ 5. 4

Ps. 45. opa dñi que posuit. pdigia sup terrā. Tur ergo ex latere viri femia facta sit: et h̄ p̄mū q̄dāmō p̄ digiū: q̄d p̄figurauerit alio loco q̄stuz me deus adiuuerit dicaz.

Ca. XXVII

Anc qm̄ liber iste claudēd̄ ē: in hoc p̄mo hoie q̄ p̄mit̄ fact̄ est: nōdū q̄dē fm̄ euidētia: n̄ fm̄ dei p̄sciam exortas fuisse existimem̄ in gn̄e hūano societates tāq̄ ciuitates duas. Ex illo ei futuri erāt hoies. alij malis angel̄ in supplicio: alij bonis in p̄mio sociadi q̄uis occulto dei iudicio: s̄ tñ iusto. Cū em̄ scri-

Ps. 24. ptū sit. Unūse vie dñi misericordia et veritas: nec iniuste eī gr̄a: nec crudelis p̄t̄ eē iusticia.

Explicitus est liber duodecimus.

Incipiunt capitula libri tredecimi.

i De lapsu primoz hoim per quem est cōtracta mortalitas.

ij De ea morte q̄ aie sp̄ v̄tūq̄ victure accj dere p̄t̄: et ea cui corp̄ obnoxii est.

iiij Utz mors q̄ p̄ p̄ctm̄ p̄moz hoim i om̄es hoies p̄trāsūt etiā sc̄tis pena p̄cti sit

iiij Tur ab his q̄ p̄ gr̄az regeneratōis sūt absolūti a p̄ctō: n̄ auferat̄ mors: i. p̄ca p̄cti

v Sicut iniq̄ male vtunt̄ lege q̄ bona est ita iusti bñ vtunt̄ morte que mala est.

vi De general̄ mortis malo: q̄ aie et corp̄is societas separatur.

vij De morte quā non regenerati p̄ xp̄i cōfessionem suscipiunt.

viiij Quin sc̄tis p̄me mortis p̄ veritate suscepr̄io: sc̄dē sit mortis absolutio.

ix Ips̄ mortis q̄ vite sensus aufer̄ i moriētibz an in mortuis esse dicendū est.

x De vita mortalitū que mors potius q̄ vita dicenda est.

xi An q̄sq̄ sil̄z viuēs possit eē et mortuus.

xij Quā mortē p̄mis hoib̄ d̄s si mādatū eī trāsgredere n̄ fuerit cōminatus.

xiiij Preuaricatio primoz hoim: quā p̄maz senferit penam

xiiij Qualis hō sit fact̄ a deo: et in quā sortē deciderit sue volūtatis arbitrio.

xv Quā adā peccās p̄us reliq̄rit deū: q̄ relinq̄ret a deo: et p̄mā fuisse aie mortem a deo recessisse.

xvi De p̄his q̄ aie sepatōz a corpe nō putāt esse penalē: cū plato inducat summū deū minorib̄ p̄mittentē: q̄ nūq̄ sint corporibus exuendi.

xviij Cōtra eos q̄ asserūt terrena corpa incorruptibilia fieri eterna non posse.

xviij De terrenis corp̄ib̄ q̄ p̄hi affirmāt i celestibus eē nō posse: qz qd̄ terrenū est naturali pondere vocet̄ ad terram.

xix Cōtra eoz dogmata. q̄ p̄mos hoies si si peccassent imortales futuros fuisse non credunt.

xx Caro sc̄toz q̄ nunc req̄scit in spe: in meliozē recupanda sit q̄litate q̄s fuit primoz hominū ante peccatum.

xxi De padiso in q̄ primi hoies fuerāt: q̄ recte possit significatione eī sp̄uale aliqd̄ intelligi: salua veritate narratōis h̄storice de corp̄ali loco.

xxij De corp̄ib̄ sc̄toz p̄ resurrectōz q̄ sic spiritalia erūt vt nō in sp̄m̄ caro vertat̄.

xxiiij Quid intelligendū sit de corpe aiali et d̄ corpe spiritali vt q̄ moriunt̄ in adāz q̄ vero viuificant̄ in christo.

xxiiij Qualit̄ accipiēda sit vel illa insufflatio i qua p̄mus hō fact̄ est in aiām viuētem: vel illa quā dñs fecit dicēs: accipite spiritum sanctum

Incipit liber tredecimus

Capitulum. I.

Expeditis de n̄ri sc̄li exortu: et de iniūto generis hūani difficillimis q̄d n̄ib̄: nūc iā de lapsu p̄mi hois imo

p̄moz hoim et de origine ac ppagine mort̄ hu mane disputatōz a nobis institutā rex ordo de poscit. Hō em̄ eo mō q̄ angelos pdiderat de: ita pdidit et hoies: vt etiā si peccassent mori omnino nō possent: s̄ ita vt p̄fectos obediētie munere: sine interuētū mort̄ āgelica imortalitas et br̄a eternitas seq̄ret: inobediētes aut̄ mors p̄lecteret dānatōe iustissima. qd̄ etiā i libro sup iore iam diximus

Capitulum. II.

Ed de ip̄o genere mortis video mihi paulo diligent̄ differendū. Quis ei hūana aia veracit̄ imortal̄ phibeat: h̄z tñ quā dā etiā ip̄a mortē suā. Hā ideo d̄: imortal̄: quia mō quodā quātulocūq̄ nō desinit viuere atq̄ sentire. Corp̄ aut̄ iō est mortale qm̄ a vita quā h̄z deserit p̄t̄: nec p̄seip̄m aliq̄ten̄ viuūt. Mors igit̄ aie sit cū eam deserit de: sic corp̄is cū id d̄serit aia. Ergo vtriusq̄ rei i tot̄ hois mors ē: cū aia a deo deserta deserit corp̄. Ita em̄ nec ex deo viuūt ip̄a. nec corp̄ ex aia. Hm̄ōi aut̄ tot̄ius hois mortē illa sequit̄: quā sc̄dam mortē diuoz eloq̄oz appellat auctoritas. Hāc saluator significauit: vbi ait. Eū timete q̄ h̄z ptātē et cor. **Mat. 10.** pus et aiām p̄dere i gehēnā. **Ed** cū nō antea sit: **Luc. 12.** at q̄ cū aia corpi sic fuerit copulata: vt nulla di re p̄riōe separent̄: mirū videri p̄t̄ quō corpus ea morte dicat̄ occidi: q̄ nō ab aia deserit: s̄ aia tñ sentit̄ sc̄q̄ cruciat̄. Hā illa pena vltima ac sempiterna: de q̄ suo loco diligent̄ differendū est recte mors aie d̄: qz non viuūt ex deo: mors at

Arrio
Deo
liberi p̄ncu
patis inten
tio auḡ. s̄
sac̄ arca la/
psum p̄mi
hois et ori
ginē mort̄.